

*Buurtprofiel **Punda***

Een beeld van de zone Punda te Curaçao

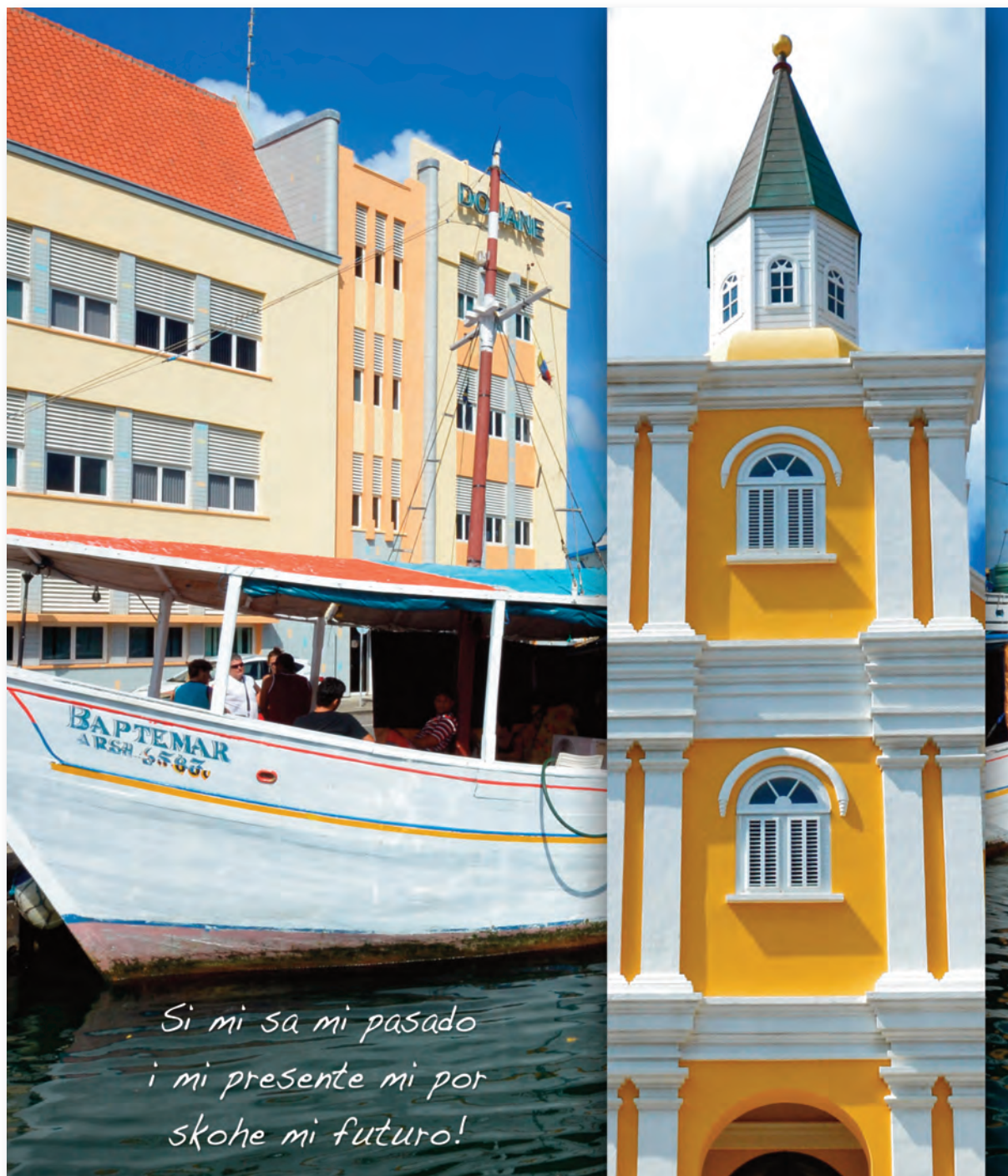

Buurtprofiel Punda

Zone 52

Anno 2011

Een beeld van de zone Punda te Curaçao

MINISTERIE VAN
**SOCIALE ONTWIKKELING, ARBEID
EN WELZIJN**

Voorwoord:

Het project buurtprofielen is een initiatief van het voormalig Sociaal Kennis Centrum. Het project is gestart als kwalitatief deelonderzoek van de buurtmonitor. Al tijdens de informatiebijeenkomsten met de wijkvertegenwoordigers is de behoefte gebleken om in de vorm van wijk- c.q. buurtprofielen een totaalbeeld van wijken vast te leggen. Buurtprofielen hebben als doel inzicht te bieden in het ontstaan van de wijken, de huidige situatie en het in kaart brengen van relevante ontwikkelingen.

Met de realisatie van buurtprofielen wil het Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn een bijdrage leveren aan een integrale wijkaanpak voor Curaçao. Door kennis over de wijken te genereren en op een toegankelijke manier te presenteren ontstaat meer kennis over de situatie in de wijken, kan beter ingespeeld worden op de daadwerkelijke behoeftes van de bewoners en kunnen gerichte acties ondernomen worden.

De buurtprofielen hebben als ondertitel meegekregen:

Si mi sa mi pasado i mi presente mi por skohe mi futuro!

Door het verleden te kennen en het heden in kaart te brengen kunnen we onze toekomst gericht bepalen.

Voor u ligt het buurtprofiel van de zone Punda, wij hopen dat een ieder die geïnteresseerd is in deze zone baat zal hebben bij dit document.

Inhoudsopgave:

Voorwoord

Inleiding

- 1.   Geografische positionering**
- 2.   Historie en cultuur**
- 3.   Sociaal-economische en demografische kenmerken**
- 4.   Participatie**
- 5.   Sociaal Kapitaal**
- 6.   Leefbaarheid**
- 7.   Veiligheid**
- 8.   Gezondheid**
- 9.   Sociale kaart**
- 10.   Wijkontwikkeling**

Bijlage 1:   Profiel van zone Punda

Bijlage 2:   Geraadpleegde informanten

Bijlage 3:   Literatuurlijst

Inleiding:

In een buurtprofiel worden objectieve en subjectieve data naast elkaar gezet en met elkaar in verbinding gebracht. Er worden bepaalde ontwikkelingen gesignaleerd en de beleving van deze ontwikkelingen worden verwoord aan de hand van de verhalen van de inwoners zelf.

Elk buurtprofiel begint met een geografische positionering. Daarin worden, aan de hand van de op Curaçao algemeen gangbare zone-indeling, de grenzen van de zones duidelijk weergegeven en wordt aangegeven welke wijken onderdeel van de betreffende zone uitmaken. Na de geografische positionering in hoofdstuk 1 volgt in hoofdstuk 2 een historische schets over het ontstaan van de wijken. In hoofdstuk 3 worden de sociaal-economische en demografische kenmerken op een rijtje gezet. Daarin wordt een situatieschets gegeven hoe de bevolkingsopbouw in de buurt er uit ziet en tevens de situatie ten aanzien van werk en inkomen.

Vervolgens wordt in de hoofdstukken 4 t/m 8 een nadere toelichting gegeven op de aspecten participatie, sociaal kapitaal, leefbaarheid, veiligheid en gezondheid. In hoofdstuk 9, sociale kaart, wordt weergegeven welke voorzieningen en organisaties er aanwezig zijn in de wijken. Tot slot is in hoofdstuk 10 aandacht voor belangrijke ontwikkelingen in de wijken, waarbij in ieder geval specifieke wensen en behoeftes van de bewoners worden meegenomen en aandacht wordt besteed aan de “helden” uit de buurt.

Elk buurtprofiel wordt afgesloten met een 3-tal bijlagen. In deze bijlagen wordt een cijfermatige samenvatting van het profiel van de zone weergegeven, wordt aangegeven welke personen een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van het profiel en wordt een overzicht gegeven van relevante achtergrondliteratuur en aanvullende informatiebronnen.

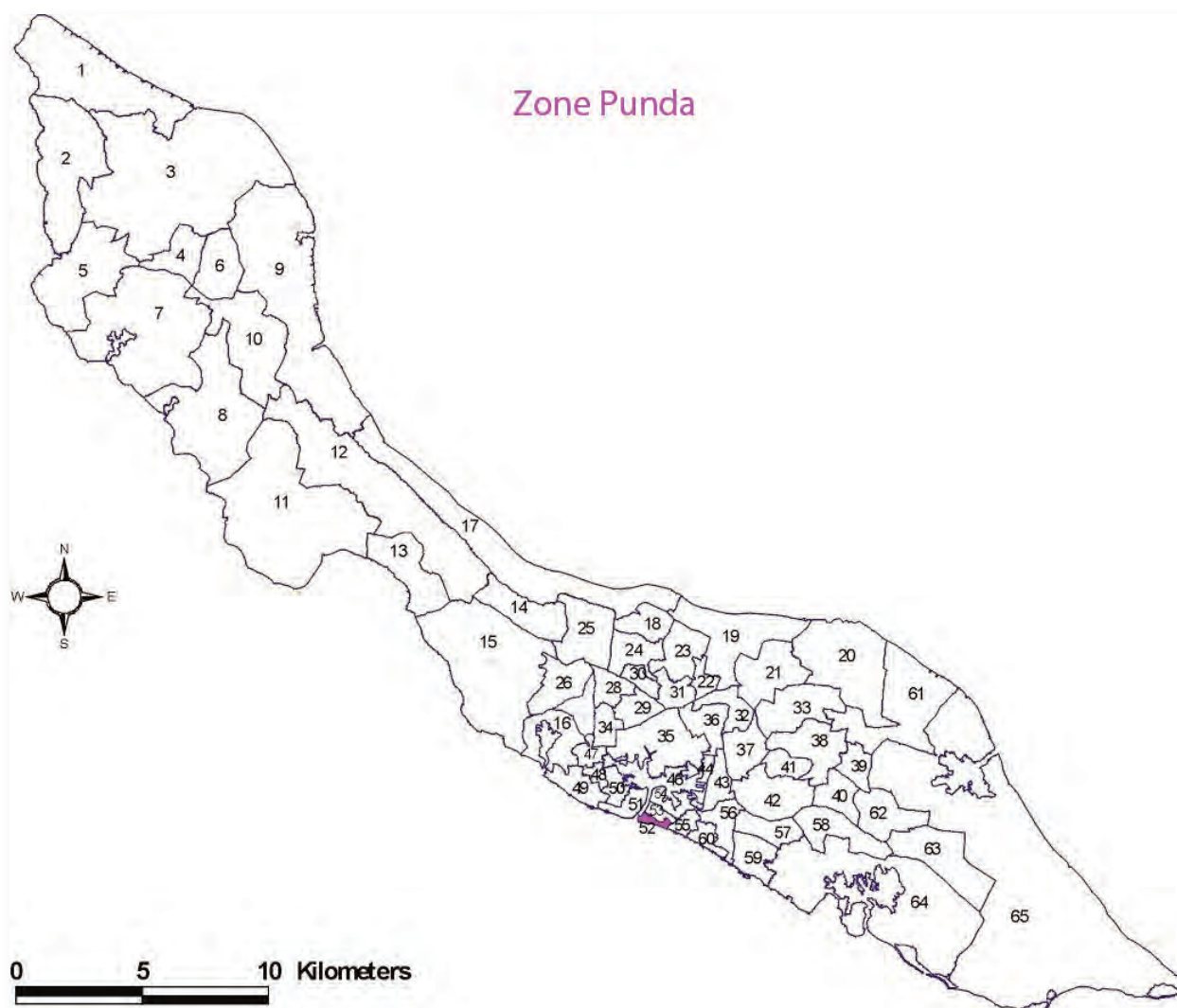

1. Geografische positionering van de zone Punda

Buurt: Punda

Zonegebied: 52

Code: 5519

De zone Punda omvat twee buurten: Pietermaai en Punda. Daarnaast omvat deze zone de gebieden Marichi en Fort Amsterdam.

In Pietermaai zijn de volgende straten: Draaiweg, Fluitsteeg, Fuikstraat, Groenesteeg, Jansteeg, Kalksteeg, Kaya Curaçaosche Courant, Kaya Junior Salas, Kaya Wilson (Papa) Godett, Kaya Zusternan di Schijndel, Kipsteeg, Kleine Steeg, Nieuwestraat, Pietermaaiweg, Roodesteeg, Scharlooweg, Schoonesteeg, Stroosteeg, Tafelsteeg, Theaterstraat, Trompetsteeg, Van Speykstraat, Vischsteeg, Vliersteeg, Vuursteeg, Waaigatsteeg, Watersteeg, William Leestraat, Wittesteeg, Zeesteeg en Zoutsteeg.

Daarnaast zijn in Pietermaai de pleinen: Johan Van Walbeeckplein, Julianaplein, Plasa Ciro Galoppi, Plasa Horacio Hoyer, Plasa Smeets en Wouterplein.

Nationaal Archeologisch en Antropologisch Museum op het Johan van Walbeeckplein

In Punda zijn de straten: Hanchi Snoa, Hanchi Vi Coco, Handelskade, Heerenstraat, I.H. (Sha) i Lio Caprileskade, Kaya Junior Salas, Keukenstraat, Kortestraat, Kuiperstraat, Maanstraat, Madurostraat, Middenstraat, Nassaustraat, Passaatstraat, Pietermaaiweg, Prinsenstraat, Smallesteeg, Sommelsdijkstraat, Stroosteeg, Trompstraat, Waterfortstraat, Windstraat, Wolkstraat en Zwartesteeg.

En in Punda zijn de volgende pleinen: Fortplein, Gouvernementsplein, Hendrikplein, Mr. Dr. M.F. Da Costa Gomezplein, Pietermaai-plein, Plasa di Flor, Plasa Gouverneur Cola De-brot, Plasa Jojo Correa, Plasa Piar, Waaigatplein en Wilhelminaplein.

Wilhelminaplein

Gomezplein

---

2. Historie en cultuur

Kolonie Curaçao

‘De Punt’, oftewel Punda, is de oudste stadsbuurt van het historisch centrum van Willemstad. De buurt ontleent zijn naam aan de ligging aan het einde van het schiereiland, aan de zuidoostkant van de monding van de Sint Annabaai. Het bleek een ideale plek voor verdedigingsbouwwerken, omdat men vanuit deze plek de ingang van de baai goed kan controleren. Met de komst van de Nederlanders in 1634 werd Punda ook voor het eerst bewoond. Het eerste gebouw dat in Punda gerealiseerd werd is het Waterfort, op de zuidwestelijke hoek van de Punt. Later werd door de bewindslieden van de West Indische Compagnie (W.I.C.) ook gestart met de bouw van Fort Amsterdam, ten noorden van het Waterfort. In de begintijd waren alle mensen die de compagnie dienden gehuisvest in Fort Amsterdam, met uitzondering van de beheerders van de compagnieplantages. Die werden eveneens in 1634 gesticht nadat er enkele manschappen bij de baaien in de buitengebieden waren gestationeerd. Aangezien Curaçao aanvankelijk een marinebasis bleef, was er geen sprake van enige stadsontwikkeling. Pas in 1650 besloten de bewindvoerders in Nederland om over te gaan tot kolonialisatie van het eiland. Pas daarna werd begonnen met de vorming van een nederzetting die later bekend zou worden als Willemstad. De ontwikkeling verliep traag, aangezien de kolonialisatie niet direct leidde tot een massale toestroom van immigranten naar het eiland¹.

Fort Amsterdam

---

¹Hartog, J. (1961), Curaçao Van Kolonie tot Autonomie. Deel I (tot 1816), Aruba.

Begraafgewoontes

Vlak buiten de stadspoort lag het kerkhof, dat in de volksmond letterlijk “fo’i porta” (buiten de [stads]poort)² werd genoemd. Hoewel er voor die tijd al incidenteel mensen werden begraven, dateert het kerkhof officieel van omstreeks 1680. Het kerkhof was bedoeld voor de gewone man, de beter gesitueerden leefden veelal binnen de stadsmuren en lieten zich ook daar, of op hun landgoed begraven. Er zaten weinig katholieken tussen, de beter gesitueerden betroffen overwegend soldaten, compagniebedienden en beheerders van de compagnieplantages van protestante afkomst. In dezelfde tijd vertoefden er ook al Joden in het handelskwartier van Punda. Vermoed wordt dat zij vanaf 1659 begraven werden op de Joodse begraafplaats “Beth Haim”³. Deze begraafplaats werd gevestigd op de plek waar de eerste Joodse kolonisten grond toegewezen kregen op het eiland. Zo ontstond ten westen van de Sint Annabaai het ‘Jodenkwartier’. Dit gebied liep ongeveer vanaf de begraafplaats waar de tegenwoordige Dr. Isaac S. Emmanuel Drive ligt, de weg die de oostelijke grens van het huidige gebied Gasparitu markeert. Het gebied liep door naar het zuiden tot aan Veeris en de Zwarte Berg. In ‘het Jodenkwartier’ werd tevens de eerste synagoge gebouwd. De Joodse kolonisten gingen zich vrij snel na hun vestiging meer op handel en scheepvaart richten en begonnen zich in de stad Punda en vervolgens in de 18e eeuw in wat kleinere aantallen ook in Otrobanda te vestigen⁴.

"Synagoge Mikve Israel- Emanuel" (Snoa)_Hanchi Snoa 29

---

²Coomans, H. E. e.a. (redactie), (1990), Building up the future from the past. Studies on the Architecture and Historic Monuments in the Dutch Caribbean, UNA Publications 34, De Walburg Pers, Zutphen.

³Beth Haim betekent letterlijk “huis des levens”.

⁴Römer, R. (1991), De sociale geschiedenis van Willemstad, haar wijken en hun bewoners. UNA-Cahier nr. 35, Curaçao

---

Ten oosten van het kerkhof “fo'i porta” ligt de stadsbuurt Pietermaai. Deze buurt is vernoemd naar een scheepskapitein, Pieter de Mey, die hier grond had. Hij vestigde zich op Curaçao rond 1674 vanuit Brazilië en bezat een kleine plantage bij het huidige Julianaplein. Na zijn dood in 1710 was er sprake van een rustigere tijd met weinig vijandelijke aanvallen. Daardoor trokken meer stadsbewoners van binnen de stadsmuren naar buiten. Sommigen hadden goed geld verdiend, wat ook terug te zien is in de huizen in deze wijk. Er ontstonden veertig grote huizen aan het Stenen Pad, de weg die vanuit de stadsmuren naar Pietermaai leidde. Deze grote mate van welvaart was zeker niet representatief voor Curaçao, het betrof slechts enkelen.

Ontstaan Kathedraal van Pietermaai

In de tweede helft van de 19e eeuw kwam de koloniale regering tot het inzicht, dat ouderwetse vestingwerken niet langer bescherming konden bieden tegen vijandelijke aanvallen. De oude stadsmuren van ‘de Punt’ werden gesloopt. Met een deel van het puin werd een gedeelte van het Waaigat gedempt, waardoor nieuwe bouwgrond voorhanden kwam en het huidige Pietermaai gestalte kreeg.

Pietermaai kende in haar historie ook de nodige tegenslag. In 1877 liep deze buurt grote schade op, als gevolg van wateroverlast vanwege het langstrekken van een orkaan. Vele welgestelde burgers trokken weg naar nieuwe wijken zoals Mahaai en Van Engelen, hun statige herenhuizen onbewoond achterlatend. Daardoor raakte de buurt behoorlijk in verval.

Kathedraal van Pietermaai

Op een uitloper van het binnenwater, een drassig stukje land in het zich steeds uitbreiende stadsgebied, werd de kerk van Pietermaai gebouwd. In 1882 werd deze kerk, naar ontwerp van een Nederlandse architect, plechtig ingewijd. Sinds 1958 is deze kerk omgedoopt tot de Kathedraal van Pietermaai⁵.

Stadsontwikkelingen begin 20ste eeuw

Met de komst van de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij C.P.I.M., de latere Shell NV, in 1917, kwamen heel veel migranten, met name mannen naar Curaçao toe voor werk. Het sociaal-economische leven van Curaçao veranderde drastisch door de grote influx van arbeiders en andere werknemers op het eiland. Ze waren afkomstig uit diverse eilanden van het Caribisch gebied en enkele Europese landen. Zo ontstond een grote mix en diversiteit aan nationaliteiten en culturen. Punda, het stadscentrum van Willemstad ontwikkelde zich mede hierdoor, samen het Brionplein ("Awasa") in Otrabanda als belangrijkste uitgaansgelegendheid en trekpleister voor plezier.

De Curaçaose renaissance in de jaren '30 en '40

In 1946 had Shell NV circa 12.600 werknemers in dienst, bijna allemaal ongehuwde mannen of mannen die tijdelijk als vrijgezel door het leven gingen. Naast de olieraffinaderij leidde ook de groei in havenactiviteiten tot een belangrijke economische ontwikkeling. Er kwamen gemiddeld zo'n 800 schepen per maand in en uit Sint Annabaai, waaronder diverse goederenschepen die aan de kades werden gelost en geladen. De Dokmaatschappij, destijds onder de naam combinatiemaatschappij Pletterij & Nederhorst en de Mijnmaatschappij op Santa Barbara hadden in die periode samen meer dan 1000 arbeiders in dienst. Om hierop in te spelen werden verschillende winkels geopend in het stadscentrum. Het aantal aannemers dat actief was in die tijd, ongeveer 20, geeft ook duidelijk aan welke hoge mate van bedrijvigheid er op dat moment op Curaçao was. Curaçao maakte een ongekende bloei door in de jaren '30 en '40, die zijn weerga niet kent. De familie Maduro richtte in 1837 het bedrijf S.E.L. Maduro & Sons op, waardoor zij vanaf het begin een bijzondere bijdrage leverde aan de commerciële en sociaal-economische ontwikkeling van Curaçao. In 1916 richtten zij de Maduro Bank op, die vervolgens in 1932 fuseerde en een nieuwe naam kreeg: Maduro & Curiels Bank.

Volkscultuur in de 20ste eeuw

In Punda en Otrabanda werden vele populaire feesten georganiseerd. Deze feesten werden simpeleweg opgedeeld in feesten waar je entree voor moest betalen en feesten waarbij dat niet het geval was. Feesten, waarvoor geen entree betaald hoefde te worden werden in de volksmond "Tarai" genoemd. De entree was weliswaar gratis, maar een heer moest een pils kopen voor een dame voor elke dans die hij met haar wilde doen. Sterke drank was niet te koop. Indien een dame goed kon bewegen op het tempo van de heer kreeg zij als dank één gulden. Erg populair waren de feesten met muziek van "Kaha di òrgel". Deze feesten waren namelijk niet zo duur. Voor de mensen met minder geld werden aparte dansfeesten georganiseerd in Wishi, onder de naam 'Shap Onze Vlag'. Kwaadsprekers noemden

---

⁵Hartog, J. (1961), Curaçao Van Kolonie tot Autonomie. Deel II (na 1816), Aruba.

deze shap ‘Cabaret di Alpargata’. Een muzikant van “Kaha di òrgel” had geen makkelijk leven. Hij moest de “Kaha di òrgel” op zijn rug vervoeren, waarbij hij zijn muziekinstrument ondersteunde met twee leren riemen, die gekruist onder zijn armen waren vastgebonden. Deze wijze van vervoer was bijzonder primitief en ontzettend zwaar, zeker als je ook met de trap naar boven moest gaan om een verdieping te bereiken. Indien de tocht een langere afstand betrof, dan maakte de muzikant gebruik van een wagen die voortgetrokken werd door een ezel⁶.

Curaçao verkeerde in zijn glorie tijd, iedereen had werk. Na het werk gingen mannen op zoek naar vertier in Punda. Elke dag was er leven in de brouwerij in de hotels en bars. Punda, als stadscentrum van Willemstad, werd al snel bekend als één van de grotere eroscentra van het Caribisch gebied. In eerste instantie waren er lokale prostituees werkzaam, later werden steeds meer vrouwen uit het buitenland toegelaten. Vanwege de grote toestroom van mannelijke arbeiders uit het buitenland was het aantal lokale prostituees al snel niet meer toereikend⁷.

De overheid maakte een bewuste keuze om lokale vrouwen uit de prostitutie te weren: “om de ontwikkeling van ongunstige seksuele relaties die het volkszedelijk gedrag op een ernstige wijze verder kunnen aantasten tegen te houden en die tevens het familieleven van de inheemse lokale bevolking verder ondermijnt heeft de koloniale regering besloten om als beschermheer op te treden voor het behoud van ‘de goede zeden van de lokale inheemse bevolking’ door de legale toelating van buitenlandse prostituees bij wet te regelen.”⁸ Aanvullend werden gerichte maatregelen genomen om eveneens ongewenste seksuele intimiteiten in het openbaar te voorkomen. De overheid besloot in het buitengebied, achter een afrastering, een nieuw eroscentrum te open: Kampo Alegre. Op 20 mei 1949 opende Kampo haar deuren in de buurt van Seru Papaya en Hato. Hoewel de prostitutie hiermee in Punda flink is ingedamd is het nooit helemaal verdwenen⁹.

Op feestdagen gaven muziekgroepen, zoals harmonie Sta. Cecilia, Excelsior en harmonie van Skèrpène voorstellingen op diverse plekken in de stad, waaronder “Suares”. De plek met de meeste ambiance was “Awasa” te Otrabanda, meer specifiek op het tegenwoordige Molenplein. De “Suares” waren recreatieve voorstellingen die de belangstelling van de veel bezoekers trokken. Andere bekende trekpleisters voor dans en muziek waren

Moeders gingen in die tijd vaak met hun dochters mee naar feesten en picknics. Zij hielden goed in de gaten dat de heren de dames bij het dansen niet te stevig vasthielden. Ze bewaakten hun dochters en namen ook een extra jurk mee, zodat ze droge kleren aan kon trekken als ze erg bezweet was.

De moeders hielden scherp in de gaten of op het feest alleen ongetrouwde of ook getrouwde vrouwen aanwezig waren. Getrouwde vrouwen werden niet getolereerd, voor hen was het feest niet bestemd. Als zo’n situatie voorkwam kon de moeder haar dochter in de arm nemen en spontaan boos weglopen voor het einde van het feest.

Bron: Martijn, S. “Yapi” (1994), Kòrsou Musikal. Un dokumentashon di nos historia musikal popular entre 1930 i 1989. 1e Tomo Dèkada 30, 40 i 50. Kòrsou

⁶Martijn, S. “Yapi” (1994), Kòrsou Musikal. Un dokumentashon di nos historia musikal popular entre 1930 i 1989. 1e Tomo Dèkada 30, 40 i 50. Kòrsou

⁷Merien, R. (2003), Muhenan tempu di Hanchi Punda. Un obra theatral skribi dor di señor Raymond Merien, Curaçao

⁸Idem voetnoot 7

⁹Idem voetnoot 7

geconcentreerd in Punda en in Otrobanda¹⁰. De heer Agustu Boelijn had een kapperzaak in Punda¹¹. Hij was een beroemde muzikant uit de jaren '30 en '40. Agustu Boelijn was autodidact met een bijzonder muzikaal talent. Hij was zo'n goede arrangeur en zanger, dat hij in de jaren '40 werd uitgenodigd om mee te gaan naar Caracas om samen met het orkest van Luis Alfonso Larrain de hymne van de Democratische Partij (DP) op geluidsband op te nemen. Dat een autochtone yu di Kòrsou in Venezuela een muziekopname ging doen was uiterst bijzonder in die tijd. Hij heeft in zijn loopbaan verschillende liedjes gearrangeerd, waarbij hij verschillende muziekstijlen met elkaar combineerde zoals de tumba's: "Shi Bituel, Shon Felesi, Ta Ken Di" en "Chin (Ki mi tin)", een bolero-son genaamd "Ojos y Labios", een guajiro-son genaamd "Lamento Guajiro", een merengue "Ven Manima" en een tumba-calyso "Pagami mi number". Boelijn heeft samen met dhr. H. Hoyer een "Quaracha" gearrangeerd genaamd "Cervesa Ballantine". Hij stierf jong, in 1954, op 39 jarige leeftijd¹².

Postmuseum gelegen op hoek Keukenstraat/ Kuiperstraat

Pioniers & handelaren van de 20ste eeuw

Een markant figuur uit het Punda was A.D. Capriles, door de meeste mensen werd hij Shon Bambam genoemd. Zijn winkel "La primavera" was gelegen midden in de Heerenstraat, waar later jarenlang de kleine "Ritz Sodafountain" was gevestigd. Hij verkocht herenkleding, wollen stoffen, Firestone banden en koffers van het merk "Neverbreak".

¹⁰Martijn, S. "Yapi" (1994), Kòrsou Musikal. Un dokumentashon di nos historia musikal popular entre 1930 i 1989. 1e Tomo Dèkada 30, 40 i 50. Kòrsou

¹¹Raymond Merien (2011), Een beknopt weergave over de historie en cultuur van Punda op basis van een gesprek met een sleutelinformant op 18 augustus 2011. Curaçao.

¹²Martijn, S. "Yapi" (1994), Kòrsou Musikal. Un dokumentashon di nos historia musikal popular entre 1930 i 1989. 1e Tomo Dèkada 30, 40 i 50. Kòrsou

Die koffers waren van metaal en nogal zwaar, maar voor een reis per schip was dat geen enkel bezwaar. De winkel van Shon Bambam was de plaats waar veel zakenlui bijeen kwamen voor een ochtendbabbeltje. Frank Brandao, één van de vennoten van Marchena en Moron & Co., de eigenaar van “Palais Royal” was een vaste klant van de bijeenkomsten die overbuurman Shon Bambam organiseerde¹³.

Zakenman Herman Tauber is afgelopen zaterdag (1 oktober 2011) overleden op de respectabele leeftijd van 92 jaar. Hij was zijn oudere broer Leon achterna gereisd, die vanuit Sniatyn, Polen op het eiland was aangekomen voor een beter bestaan. Gestaag en met hard werken wisten de broers een imperium op te bouwen. Eerst een kledingzaak en later ook inkoopkantoren in het buitenland. Tijdens de opstand van 30 mei 1969 werd het warenhuis aan het begin van de Breedestraat (O) in brand gestoken. Herman Tauber haalde toen zelf nog bejaarde juffrouw Ellis eruit, die boven de winkel woonde, zo vertelde hij aan Gert Oostindië in het boek ‘Verhalen over de revolutie’ uit 1999. Na de opstand wist de familie Tauber haar zaken weer op te bouwen, maar voor Herman Tauber bleef 30 mei altijd een traumatische ervaring. Voor de opstand was hij werkgever van meer dan 150 lokale werknemers. Binnen de Asjkenazisch-Joodse gemeenschap op Curaçao en in Miami gold Tauber als een groot filantroop. Hij was één van de grote financiers van de Shaarei Tsedek-synagoge op Mahai.

Bron: Amigoe, 6 oktober 2011; pagina 2.

De bioscoopbranche was de specialiteit van Fèchi Moron. Door zijn persoonlijke contacten met regionale representanten van vele Hollywood studio's wist hij steeds de beste films naar Curaçao te halen. Zijn vader Prospero Moron hield een oogje in het zeil, door iedereen werd hij vriendelijk Shon Pópo genoemd. Zonder uitzondering zat hij iedere dag tussen de kassa en entree in Salon Habana de toeschouwers te bekijken voor de voorstelling begon. Als de stroom uitviel of er lange pauzes waren in verband met het wisselen van de grote filmrollen, begon het publiek zijn naam te roepen: Shon Pooo-po !

In 1925 kwam de eerste Indiër, dhr. M. Dialdas, aan op Curaçao. Hij zag mogelijkheden voor het vestigen van een zaak in oosterse artikelen, parfum en curiosa en hij opende een winkel aan Breedestraat #15. In 1929 wist hij Shon Chòchi Muskus over te halen de helft van zijn pand, gelegen aan een goede lokatie op de Handelskade, aan hem te verhuren. Shon Chòchi Muskus verdeelde zijn winkelpand aan de Handelskade in tweeën. Hij concentreerde zijn goedlopende ijzerwarenwinkel aan de Handelskade en verhuurde de andere helft gelegen aan de Heerenstraat aan de heer M. Dialdas. De heer Dialdas vestigde de “Grand Oriental Bazar”. In 1929/1930 werd dit voorbeeld gevolgd door Boolchand Nandwani, vader van Doulatram Boolchand en grootvader van Ram. Met de medewerking van de oude Shon Morris Curiel kregen zij de eigenaar Salomon Lansberg zo ver om zijn winkel “La Colmena” op Heerenstraat #10 te splitsen.

Donald (Donny) Capriles, zoon van Manrique Capriles (Shon Kiki) begon in 1920 zijn carrière in Punda als kassier bij de Maduro's bank voor een salaris van Naf. 60,00 per maand. Twee

jaar later besloot Donny voor zichzelf een zaak te beginnen en werd manager van een

¹³Casseres, C. (2004), Punda Punda, zijn mensen en winkels in de jaren dertig van de vorige eeuw, Curacao.

---

herenkledingzaak op

Heerenstraat # 17. Deze zaak behoorde toe aan zijn vader die Mario Marchena als compagnon had, vandaar de toenmalige naam van de firma Manrique Capriles & Co. Het pand was van de overheid en werd gehuurd voor een bedrag van Naf. 60,00 per maand.

Volgens Emmanuel en Emmanuel, auteurs van “History of the Jews of the Netherlands Antilles” kwam de eerste Oost-Europese Jood op Curaçao aan in het jaar 1926, spoedig gevolgd door meer lotgenoten. Zij kwamen uit Polen, Rusland en Roemenië, en waren op de vlucht voor de pogroms door de kozakken en de grote armoede die daar heerste. Deze groep immigranten in de volksmond “Polacos” genoemd, kwamen zonder een cent op zak op Curaçao aan. Het gros had geen erkend beroep en kon dus moeilijk productief ergens ingezet worden. Ook waren zij noch de Nederlandse taal noch het Papiamentu machtig. Er bleef hen niets anders over dan als straatventers hun dagelijks brood te verdienen. Sommigen begonnen een limonadetent “refreskería”. Ondanks de economische malaise wisten tussen 1930 en 1933 zes Joodse handelaren een winkel in de Heerenstraat te openen.

De beruchte beurscrash van 1929 had ook op de olieraffinaderij grote invloed. Tussen 1929 en 1933 daalden de totale werkgelegenheid en de betaalde loonsommen bij de raffinaderij daalden tot minder dan 1/3 van het peil van 1929. De meeste uit het buitenland aangetrokken arbeiders werden gerepatriëerd, waardoor de bevolking van Curaçao in één klap met 5000 inwoners terug liep¹⁵.

Beginnend toerisme

De eerste cruisechepen bezochten de haven van Curaçao in 1905, waaronder het Duitse schip “Prinzessin Victoria Luise” van de Holland Amerika Paketfahrt Aktiën Gesellschaft (afgekort HAPAG). De firma Edwards, Henriquez & Co fungeerde als agent en gaf voor deze unieke gelegenheid een eerste toeristengids uit. De passagiers op de cruiseschepen waren in eerste instantie vooral rijken Europeanen, echter rond 1929 kwamen de Amerikanen verreweg in de meerderheid. De Amerikanen kochten hier vooral Franse parfum en sterke drank, belastingvrij. Andere koopwaar die toeristen interesseerde waren oosterse curiosa, cashmere sweaters, souvenirs, Delfts Blauw en Curaçao likeur¹⁶.

De verwachting was dat de aanleg van het Panamakanaal er toe zou bijdragen dat grotere schepen Curaçao aan zou doen. Daarop anticiperend zette Curaçao zich in op verschillende projecten om de haven te verbeteren. In verband met deze plannen bezocht prof. dr. Jakob Kraus de eerste rector magnificus van de Technische Hogeschool te Delft, in 1913 Curaçao. Hij was tevens ontwerper van verschillende havenwerken in Chilli. In 1912 werd de haven van Curaçao uitgediept en verbreed, om deze daadwerkelijk toegankelijk te maken voor grotere schepen. De firma S.E.L. Maduro & Sons legde de Julianawerf aan en verschillende kaden en loodsen werden gebouwd. Het plan om een volledige zeevaartschool op ter richten werd niet verwezenlijkt, maar in april 1913 begon men wel met een zeevaartcursus waaraan 11 leerlingen meededen. Ook in de haven eiste de economische malaise zijn tol, in februari 1913 brak op Curaçao de eerste staking uit, de havenarbeiders eisten een loonsverhoging van 15 cent aan wal en 22½ cent aan boord. Na de

---

¹⁵Casseres, C. (2004), Punda Punda, zijn mensen en winkels in de jaren dertig van de vorige eeuw, Curacao.

¹⁶Idem voetnoot 15.

---

havenarbeiders volgende ook de timmerlieden in de werven. De bedrijven lieten de stakers in de kou staan en besloten massaal nieuwe arbeidskrachten te halen uit St. Thomas en Venezuela¹⁷.

---

¹⁷Hartog, J. (1961), Curaçao Van Kolonie tot Autonomie. Deel II (na 1816), Aruba.

3. Sociaal-economische en demografische kenmerken

Steeds meers mensen verlaten de binnenstad van Curaçao als woongebied. Deze ontwikkeling doet zich niet alleen voor in Punda, maar ook in de andere geocode zones die samen met Punda de binnenstad vormen, Otrobanda en Scharloo. Desalnietemin is de binnenstad dichterbevolkt dan gemiddeld het geval is op Curaçao. Met 0.35 vierkante kilometer is Punda de kleinste zone van Curaçao.

Aantal inwoners

In 2001 woonden er in Punda in totaal 252 mensen, in 1992 waren dat er nog 401. Een afname van 37,7%, een van de hoogste dalingscijfers van het hele eiland. Deze bevolkingsafname is niet nieuw, maar is al eerder in gang gezet.

Tabel 1: Bevolkingsontwikkeling geocodezones binnenstad voor de jaren 1981, 1992 en 2001¹⁸

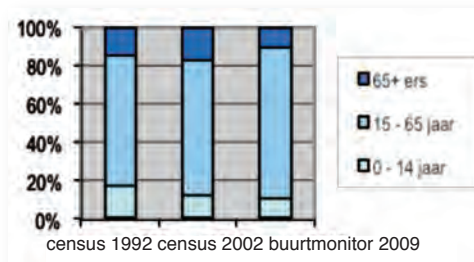
Zone	Bevolkingsaantal				Bevolkingsgroei (in %)		
	1972	1981	1992	2001	1972-1981	1981-1992	1992-2001
51 Otrobanda	4527	3129	1944	1514	-30,9	-37,9	-22,1
52 Punda		758	401	252		-47,1	-37,7
53 Scharloo		1021	760	602		-25,5	-20,9
Binnenstad Totaal	7665	4908	3105	2368	-36,0	-36,7	-23,7

In 1972 kende de binnenstad een bevolkingsaantal van 7.665 inwoners. In 2001 is dit aantal gezakt naar 2.368 inwoners. Er is dus sprake van een daling van het aantal inwoners van 69% in 2001 ten opzichte van 1972. Ondanks verschillende pogingen om de woonfunctie van de binnenstad weer aantrekkelijk te maken is er nog steeds sprake van een ware ontvolking.

Bewonerssamenstelling

De wereldwijde tendens van vergrijzing en ontgroening heeft ook zijn weerslag op Curaçao. Dat betekent dat het aantal personen jonger dan 15 jaar afneemt en het aantal personen bover de 65 jaar toeneemt.

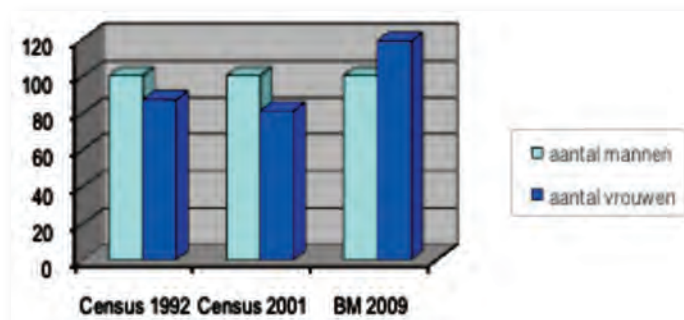
Tabel 2: ontwikkeling relatieve leeftijdsverdeling in Punda

¹⁸Bron: CBS Census rapporten 1982, 1992 en 2001

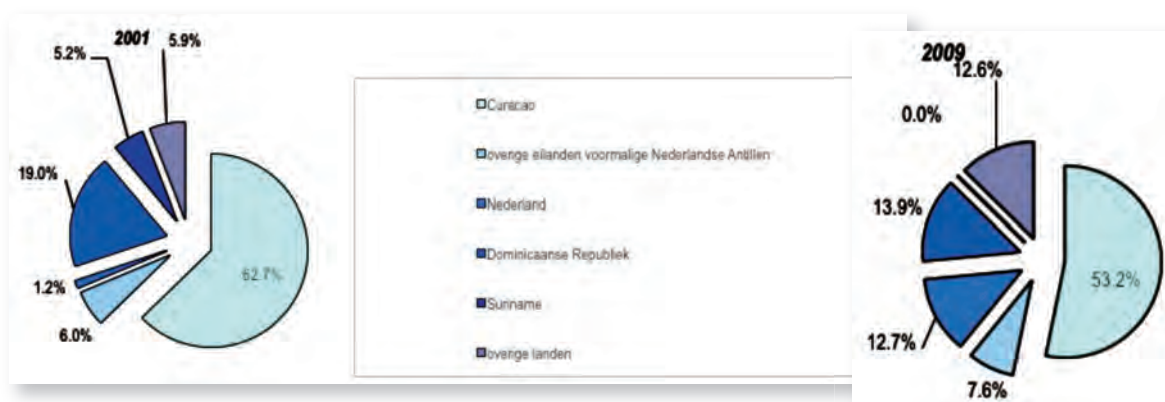
In Punda gaat de ontgroening erg hard, ongeveer 1 op de 10 bewoners van Punda is jonger dan 15 jaar. Dat is erg laag vergeleken met andere buurten. Ten aanzien van vergrijzing laat Punda een afwijkend beeld zien. Het aantal ouderen neemt af, in plaats van toe.

Tabel 3: sexratio (= aantal vrouwen per 100 mannen) in Punda

Anders dan in andere buurten het geval is, laat Punda een overschot aan mannen zien in zowel 1992 als 2001. In 1992 was 53,5% van de bevolking man, in 2001 was dat 55,2%. Voor heel Curaçao geldt een verhouding van respectievelijk 47,4% mannen in 1992 en 46,3% in 2001. Dat de Buurtmonitor een afwijkend beeld laat zien is waarschijnlijk te verklaren door het relatief beperkte aantal respondenten in de Buurtmonitor.

Tabel 4: Bevolkingssamenstelling naar geboorteland in Punda in 2001 en 2009

Punda heeft veel migranten, in 2001 is meer dan 2/3 (37,3%) van alle inwoners in Punda niet op Curaçao geboren. De Buurtmonitor 2009 laat een nog hoger percentage zien. Van alle respondenten uit Punda die aan de Buurtmonitor hebben meegedaan is bijna de helft (48,8%) niet op Curaçao geboren. Vooral het aandeel in Nederland geboren inwoners is in 2009 ten opzichte van 2001 sterk toegenomen. Dit verschil is waarschijnlijk grotendeels te verklaren vanuit het feit dat in de begin jaren van 2000 het stagebureau in Punda studentenhuysvesting voor Nederlandse studenten die op Curaçao stage willen lopen is gestart. Opvallend is ook dat onder de immigranten in Punda veel meer vrouwen zitten dan mannen. Met name het aantal vrouwen uit de Dominicaanse Republiek is relatief groot. In 2001 is meer dan 1/4 (28,3%) van alle vrouwen die in Punda wonen geboren in de Dominicaanse Republiek.

Gezinsstructuren

In stadsregio's wonen over het algemeen minder gezinnen met kinderen en meer éénpersoonshuishoudens. Deze aanname blijkt ook voor Punda te kloppen. In Punda is in 1992 1/3 (33,3%) van alle huishoudens een éénpersoonshuishouden, in 2001 is dit percentage gestegen naar 42,9%. Gemiddeld op Curaçao is dat slechts bij 15,7% van de huishoudens het geval in 1992 en bij 20,7% van de huishoudens in 2001. Meergezinshuishoudens komen in Punda nauwelijks voor, bij minder dan 1% van alle huishoudens in Punda is het huishouden opgebouwd uit meer dan één gezin. Iets minder vaak dan gemiddeld staat in Punda een vrouw aan het hoofd van het huishouden, respectievelijk 34,8% in 1992 en 35,7% in 2001.

Tienermoeders

Jong moeder worden heeft grote consequenties voor het sociaal-economische toekomstperspectief van deze vrouwen, zo blijkt uit een recent door de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg uitgebracht onderzoek¹⁹. Bijna alle jonge tienermoeders stoppen voortijdig met school. Zwanger of met één of meer kleine kinderen is het ontplooiën van een stabiele toekomst met persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheden en een onderwijs / arbeidscarrière niet gemakkelijk. Bovendien ontstaat vaak een moeilijk te doorbreken vicieuze cirkel, een meisje van wie de moeder tienermoeder is heeft ongeveer achtmaal zoveel kans als elk willekeurig ander meisje om zelf ook tienermoeder te worden. In Punda is vanwege de relatief kleine bevolkingsgrootte en het beperkte aantal inwoners onder de 20 in de Censusedsonderzoeken van 1992 en 2001 geen tienermoederpercentage vastgesteld

Sociaal-economische situatie

Gemiddeld verdiende in 2001 een werkende op Curaçao Naf. 2.646 bruto per maand. In Punda ligt het inkomensniveau iets lager, namelijk Naf. 2.480 per werkende per maand. Veel inwoners in Punda zitten ver onder dit gemiddelde. Uit de Census 2001 blijkt dat ruim de helft (50,3%) van alle inwoners in Punda een maandinkomen heeft onder de Naf. 1.500 per maand. Dat suggereert het voorkomen van een grote mate van armoede.

Thuis taal

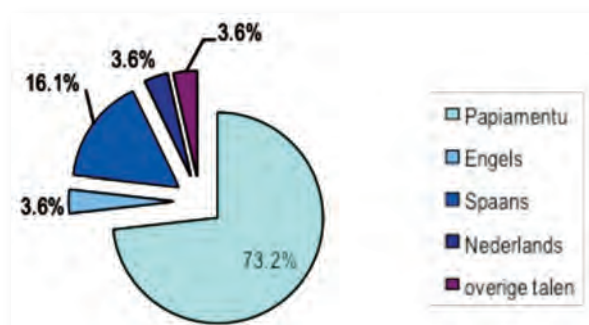
In bijna $\frac{3}{4}$ (73,2%) van alle huishoudens in Punda wordt hoofdzakelijk Papiamentu gesproken. Spaans is na het Papiaments de meest gesproken vreemde taal, voor 16,1% van alle huishoudens in Punda is het Spaans de eerste thuistaal.

---

¹⁹Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (2010), Jong & Moeder; een inventariserend onderzoek naar de situatie van tienermoeders op de Nederlandse Antillen

Tabel 5: overzicht meestgesproken thuistaal in Punda in 2001

Kamer van Koophandel

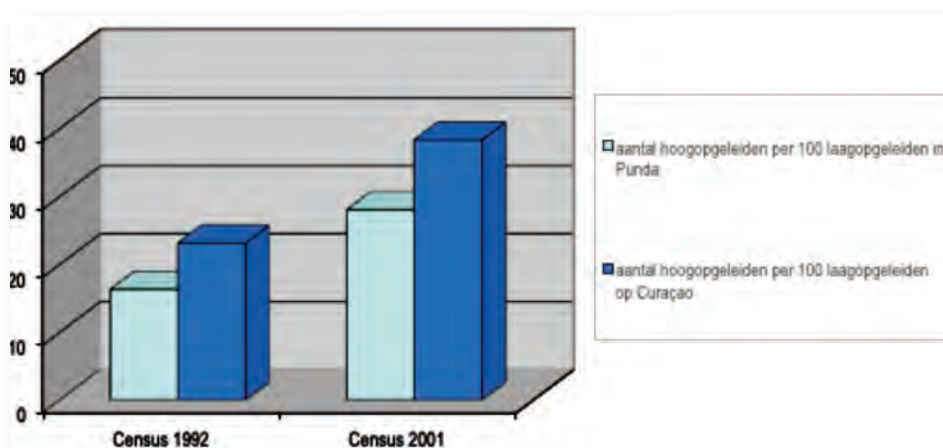
4. Participatie

Maatschappelijke participatie is één van de thema's die gebruikt wordt om de kwaliteit van leven in de wijken te meten. Hierbij gaat het om deelname aan onderwijs, arbeidsmarkt, sport, andere vormen van vrijetijdsbesteding en kerkdiensten.

Onderwijs

Punda heeft relatief weinig hoog opgeleiden, het merendeel van de bevolking heeft geen of slechts een laag opleidingsniveau. Met een hogere opleiding wordt volgens de definitie van CBS bedoeld het minimaal afgerond hebben van HAVO of een MBO opleiding. De Censusedonderzoeken van 1992 en 2001 laten wel een duidelijke stijging in opleidingsniveau zien. In 1992 hadden op Curaçao 18,8% van de bevolking een hogere opleiding afgerond, in 2001 is dit percentage gestegen naar 27,7%. In Punda heeft in 1992 14,0% en in 2001 21,9% van alle inwoners een hogere opleiding afgerond.

Tabel 6: ontwikkeling opleidingsniveau inwoners Punda in 1992, 2001

Uit de resultaten van de Buurtmonitor 2009 blijkt dat 73,4% van de respondenten uit Punda op het moment van onderzoek geen opleiding volgt. Het relatief kleine aantal kinderen en jongeren in Punda maakt dat in de Censusedonderzoeken weinig tot geen conclusies getrokken kunnen worden ten aanzien van schooldropoutpercentages en de participatie van 13-, 14- en 15-jarigen in het basisonderwijs.

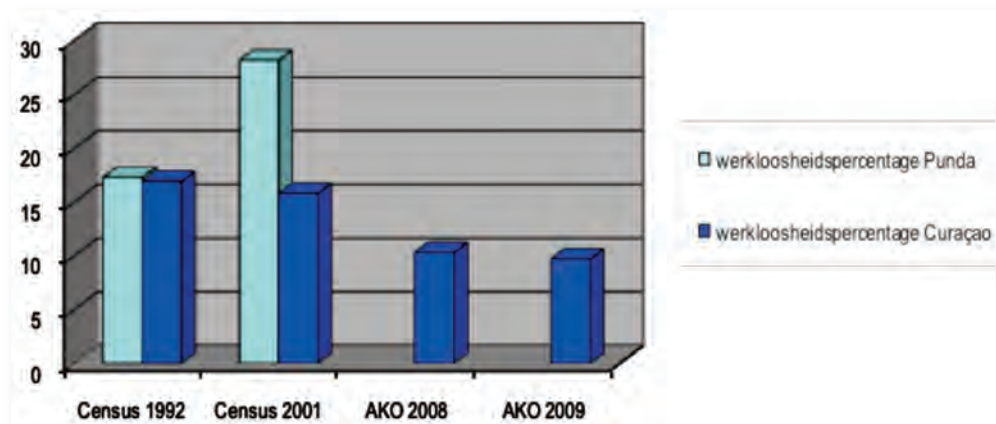

School voor Funderend Onderwijs

Arbeid

Het werkloosheidscijfer daalt op Curaçao, aldus de cijfers van de door het CBS uitgevoerde Arbeidskrachtenonderzoeken (AKO)²⁰. In Punda is het tegenovergestelde het geval. Het werkloosheidspercentage is tussen 1992 en 2001 behoorlijk gestegen. In 2001 is het officiële werkloosheidspercentage in Punda zelfs bijna het dubbele van wat gemiddeld op Curaçao gangbaar is.

Tabel 7.: werkloosheidspercentage in Punda vergeleken met Curaçao in 1992, 2001, 2008 en 2009

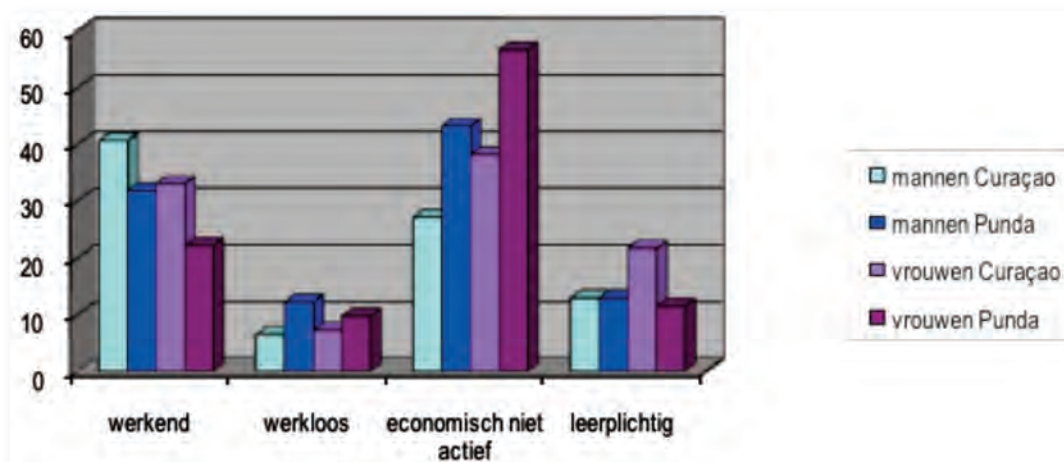

De inwoners van Punda laten afwijkende beelden zien ten opzichte van wat op heel Curaçao gangbaar is, niet alleen ten aanzien van werkloosheid, maar ook economische activiteit.

²⁰CBS, Resultaten Arbeidskrachtenonderzoek Curaçao 2008 en 2009

Tabel 8.: economische activiteit mannen en vrouwen in Punda en Curaçao in 2001

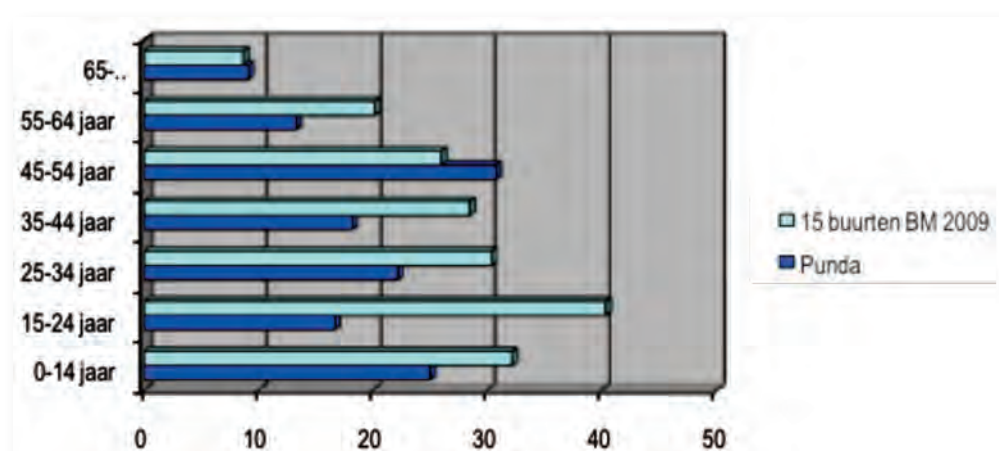

Het aantal economisch niet actieve inwoners is zowel bij de mannen als de vrouwen in Punda veel groter dan gemiddeld.

Sport

In de Buurtmonitor 2009 is aan de hoofden van de huishoudens gevraagd of ze aan sport doen, en zo ja of dat meer of minder dan één maal per week is. Van de respondenten uit Punda geeft 57,5% aan actief aan sport te doen. De meeste mensen (65,2%) die aangeven aan sport te doen, doen dat wekelijks. Toch wordt er over het algemeen in Punda minder gesport dan in de andere buurten van Curaçao die aan de Buurtmonitor hebben meegedaan. Dat geldt voor alle leeftijdscategorieën, met uitzondering van de 45 – 54 jarigen.

Tabel 9: sportdeelname Punda, uitgesplitst in leeftijd, Buurtmonitor 2009

Vrijtijdsbesteding

Iets minder dan $\frac{2}{3}$ (62,0%) van de inwoners van Punda, die aan de Buurtmonitor 2009 hebben meegedaan, geeft aan dat ze minstens éénmaal per maand uitgaan voor plezier. Het gemiddelde voor alle 15 buurten uit de Buurtmonitor ligt met 70,8% wat hoger. Vrouwen gaan iets minder uit dan mannen. Van de vrouwelijke inwoners uit Punda zegt 60,5% dat ze minstens éénmaal per maand uitgaan, bij de mannen is in de Buurtmonitor dit percentage vastgesteld op 63,9%. Opvallend is dat de inwoners van Punda veel meer vrijwilligerswerk doen dan elders op het eiland. Het percentage respondenten van de Buurtmonitor dat zegt vrijwilligerswerk te doen is tweemaal hoger dan in de andere wijken. In Punda geeft bijna $\frac{1}{4}$ (24,1%) aan vrijwilligerswerk te doen, het gemiddelde van de 15 buurten uit de Buurtmonitor 2009 is vastgesteld op 12,0%.

Kerk

In Punda zijn de inwoners overwegend Rooms-Katholiek. Uit de Census 2001 blijkt 93% van de bevolking officieel katholiek te zijn.

5. Sociaal Kapitaal

Met sociaal kapitaal wordt bedoeld op de sociale netwerken en de wederkerigheid van contacten tussen mensen, vrienden, burens maar ook vreemden, alsook het onderlinge vertrouwen dat daaruit voortvloeit. Een van de aspecten van sociaal kapitaal is dus het vertrouwen in de mensen in je omgeving. De mate van vertrouwen is o.a. belangrijk voor de capaciteit van een collectiviteit om aan de verbetering van hun eigen leef- en woonklimaat te werken.

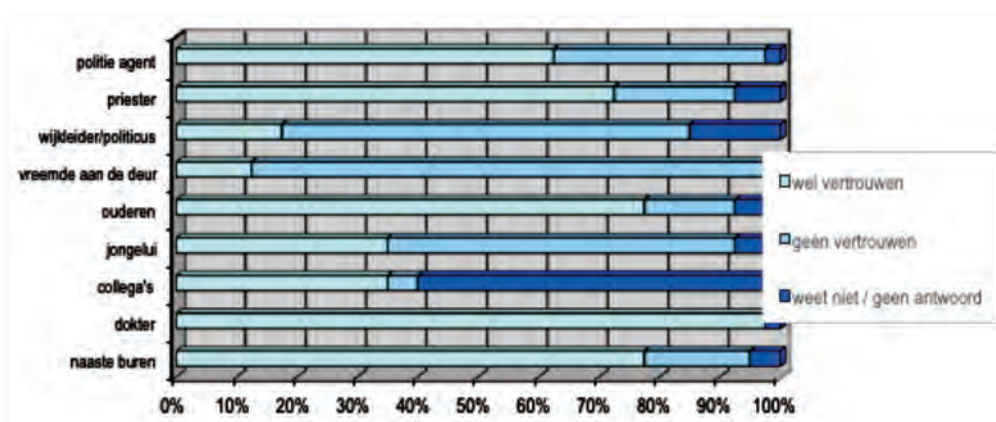
Vertrouwen

Als indicatoren voor dit vertrouwen worden in de buurtmonitor 4 verschillende soorten vertrouwen gemeten:

1. graad van vertrouwen in “voor het individu belangrijke anderen”, oftewel vertrouwen in mensen zoals je naaste burens, je huisarts en je collega’s;
2. graad van vertrouwen in “willekeurige anderen”, oftewel vertrouwen in bijvoorbeeld willekeurige jongelui of ouderen in je omgeving;
3. graad van vertrouwen in “vertegenwoordigers van maatschappelijke instituties” die actief zijn in je omgeving, zoals de wijkleiders, politici, religieuze leiders of een politieagent in de wijk;
4. graad van “algehele vertrouwen in anderen”, oftewel de mate van vertrouwen in alle eerder genoemde categorieën van mensen in de omgeving van de respondent.

In de Buurtmonitor 2009 is aan de respondenten (hoofden van huishoudens) gevraagd of ze vertrouwen hebben in de medemens, waarbij de medemens nader is gespecificeerd als naaste burens, dokter, collega’s, jongelui in de wijk, oudere mensen in de wijk, een vreemde aan de deur, een wijkleider / politicus, een religieus leider en een politieagent.

Tabel 10.: vertrouwen in de medemens in Punda, Buurtmonitor 2009

De inwoners van Punda hebben vooral vertrouwen in de dokter, ouderen en een religieuze leiders. Opvallend is dat ze zich voor wat betreft vertrouwen niet duidelijk uitlaten over wat ze van collega's vinden. Ruim 60% heeft op deze vraag geen antwoord gegeven of weet niet wat hij er van vindt. Verder is het vertrouwen van de respondenten uit Punda in de politie aanmerkelijk minder dan wat elders in de buurten die meengenomen zijn in de Buurtmonitor 2009 het geval is. In Punda heeft iets meer dan 60% van de inwoners vertrouwen in de politie, gemiddeld is dat ongeveer 75%.

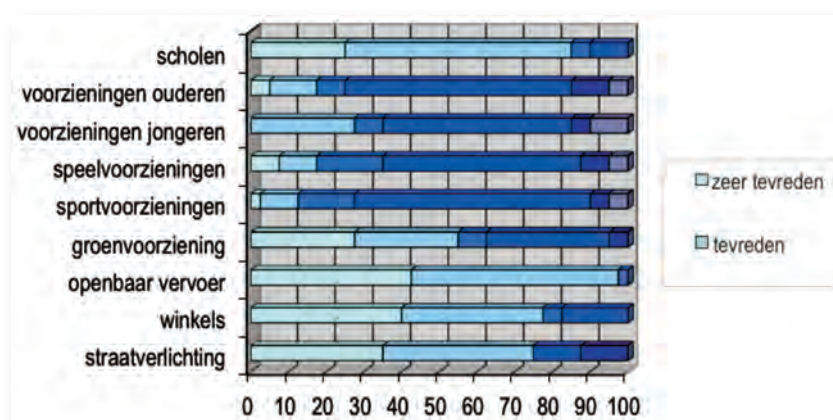
6. Leefbaarheid

Leefbaarheid is de door bewoners ervaren kwaliteit met betrekking tot het wonen die bepaald wordt door het aanzicht van de woonomgeving en het gedrag van omwonenden en anderen die in de woonomgeving verkeren. Hierbij kan men streven naar een schoon en veilige wijk, maar ook het investeren in de sociale samenhang en de aanwezigheid van de nodige voorzieningen is hierbij belangrijk.

Infrastructuur

De afgelopen jaren is er door de overheid behoorlijk geïnvesteerd in de infrastructuur van Punda. Zo is de riolering gerenoveerd en zijn veel straten verbeterd. Ook de straatverlichting is goed in orde.

Tabel 11.: tevredenheid infrastructuur en voorzieningen in Punda Buurtmonitor 2009

Vooral aspecten zoals scholen, winkels en openbaar vervoer kunnen op een grote mate van tevredenheid rekenen. Dat is logisch, gezien de concentratie van de voorzieningen op dit gebied die in en in de directe omgeving van Punda geconcentreerd zijn. Minder tevreden zijn de inwoners over sport- en speelvoorzieningen en voorzieningen voor jongeren en ouderen. Bijna 9 op de 10 inwoners geeft aan in meer of mindere mate ontevreden te zijn over de aanwezigheid van sportvoorzieningen.

Kwaliteit huisvesting

In Punda zijn in totaal 112 woningen bewoond. De leegstand is gering, ondanks de slechte kwaliteit van de huizen. Uit de Census 2001 blijkt dat in 1992 32,6% en in 2001 44,6% van het hele woningbestand in Punda als slecht werd beoordeeld. De woningen zijn ook klein, gemiddeld is de oppervlakte 97 vierkante meter. Direct gerelateerd aan het grote aantal eenpersoonshuishoudens is de gemiddelde bezetting van een woning laag. Gemiddeld wonen er in Punda 2,3 personen in een woning. De meeste woningen zijn huurwoningen, in 2001 was 63,8% van alle woningen in Punda een huurwoning, waarvoor gemiddeld Naf. 351 per maand aan huur werd betaald in dat jaar.

Huurhuizen Fundashon Kas Popular

Studenten huisvesting te Pietermaai

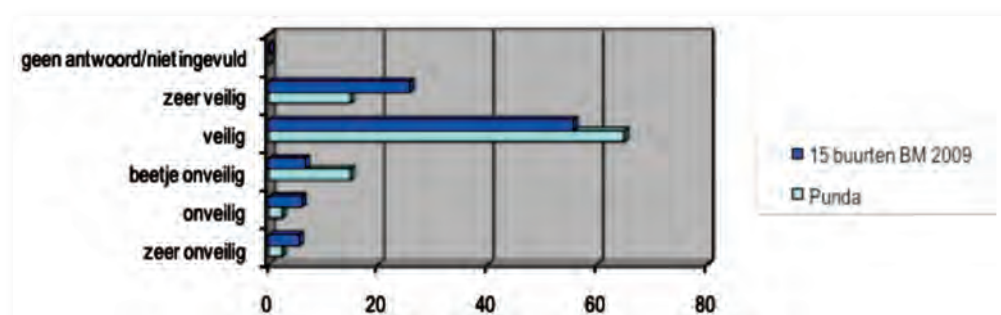

7. Veiligheid

Bij vormen van onveiligheid op wijkniveau wordt gedacht aan zaken als overlast van omwonenden, van groepen hangjongeren, maar ook criminaliteit en vandalisme, verkeeroverlast en overlast van drugsgebruikers. Ook situaties waar dreiging van uit gaat kunnen een gevoel van onveiligheid bij wijkbewoners teweeg brengen, zoals bijvoorbeeld weinig verlichting of groepen jongeren die samenscholen.

In de Buurtmonitor 2009 is mensen gevraagd hoe veilig ze zich voelen op de plek waar ze wonen.

Tabel 12: veiligheidsbeleving bewoners Punda en Curaçao, Buurtmonitor 2009

In Punda geven meer mensen aan zich enigszins onveilig te voelen dan in andere buurten het geval is. Maar over het algemeen genomen voelt de meerderheid (80%) van de inwoners van Punda zich veilig tot zeer veilig in deze buurt.

Politiebureau Punda

8. Gezondheid

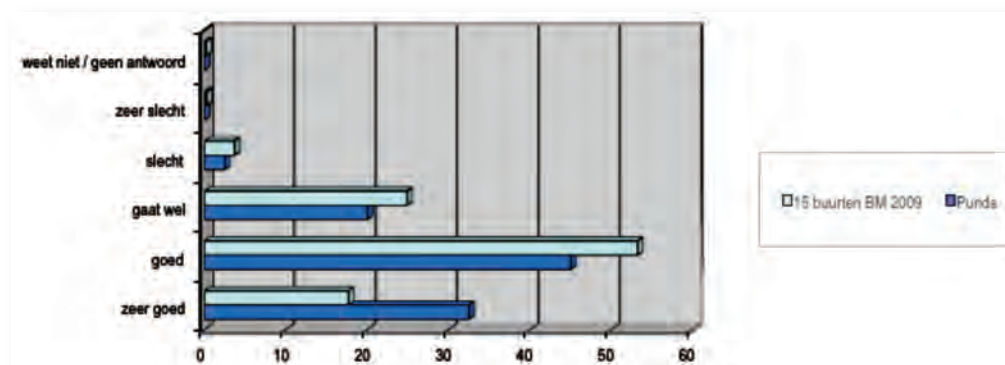
De “gezonde wijken” benadering is gebaseerd op de gedachte dat actieve deelname van de mensen waar het om draait, bijdraagt aan hun persoonlijke ontwikkeling en aan het versterken van beoordeling- en beslissingsvermogens. In achterstandswijken is in het algemeen meer sprake van gemeenschapszin, hetgeen een goede mogelijkheid biedt de sociale norm positief te beïnvloeden.

Gezondheidsverschillen hebben volgens de literatuur te maken met de sociaal-economische positie van mensen, met hun gezondheidscultuur, hun huisvestingssituatie, hun opleidingsniveau en met het wel of niet hebben van werk. Deze verschillende factoren beïnvloeden elkaar, maar het is moeilijk wetenschappelijke bewijzen te vinden voor welke invloedsfactoren het meest van belang zijn.

Gezondheidsbeleving

In de Buurtmonitor 2009 is aan de hoofden van huishoudens gevraagd hoe ze hun eigen gezondheid beleven.

Tabel 13: Gezondheidsbeleving bewoners Punda en Curaçao, Buurtmonitor 2009

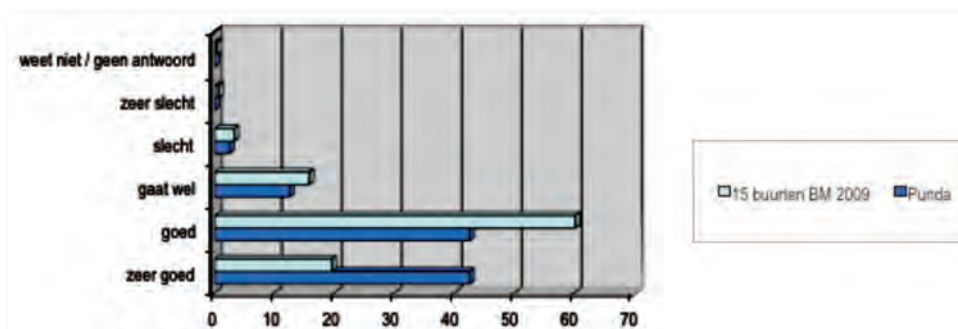
Mensen in Punda hebben een positiever oordeel over hun gezondheid dan elders het geval is. Vooral het grote aantal respondenten uit Punda dat zijn gezondheid als zeer goed beoordeeld is opvallend, dit aantal is ruim twee maal hoger dan in de overige 14 buurten. In totaal beoordeelt ruim $\frac{3}{4}$ (77,5%) van alle respondenten uit Punda zijn gezondheid als (zeer) goed. In de overige buurten ligt dit percentage wat lager, namelijk 70,8%.

Leefstijl

Iemands leefstijl is mede bepalend voor zijn of haar gezondheid. Eet- en drinkgewoonten en rookgedrag zijn indicatoren voor een meer of minder gezonde leefstijl. De mensen in Punda zijn zeer uitgesproken over hun gezonde eetgedrag, bijna de helft (42,5%) van alle respondenten uit de Buurtmonitor is van mening dat hij zeer gezond eet. Dat is meer dan tweemaal zoveel als de respondenten uit de alle 15 buurten gemiddeld aangeven.

Tabel 14: Beleving mate van gezond eten bewoners Punda en Curaçao, Buurtmonitor 2009

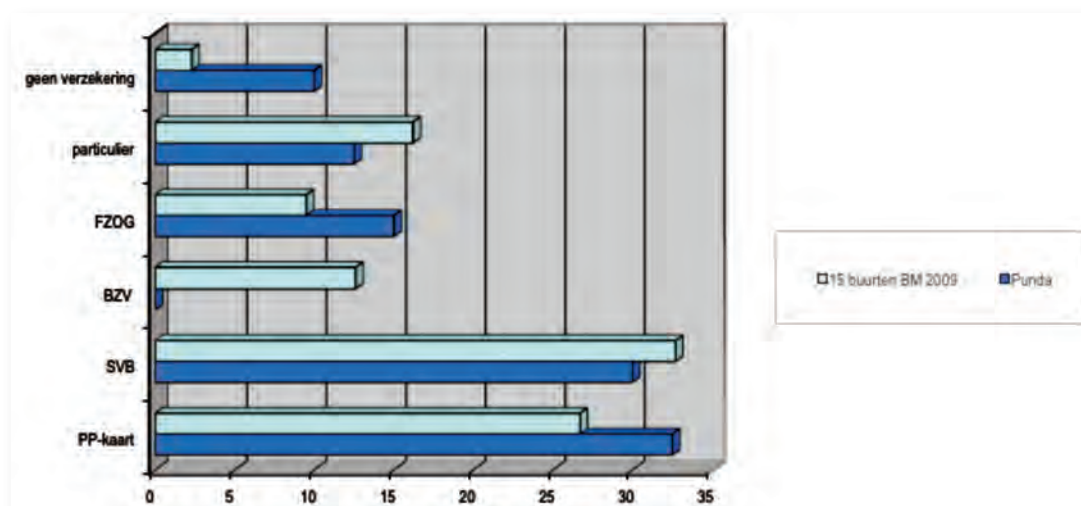

Tot slot is ten aanzien van gezondheid ook gekeken naar rookgedrag. In tegenstelling tot de eetgewoontes vertonen de inwoners van Punda hierin minder goede gewoontes. Bijna 1 op de 4 (22,5%) respondenten blijkt te roken, veel meer dus dan in de andere buurten, waar een gemiddeld percentage rokers gemeten is van 12,8%.

Ziektekostenverzekering

Ook ten aanzien van ziektekostenverzekeringen laat Punda afwijkende ontwikkelingen zien vergeleken met de andere buurten. Zo blijkt er in Punda geen enkele respondent bij BZV verzekerd te zijn en zijn er wat meer PP-kaarthouders en FZOG verzekerden dan in de overige buurten. Het meest opvallende is echter het feit dat in Punda een relatief groot percentage onverzekerden voorkomt, 1 op de 10 respondenten (10%) blijkt niet verzekerd te zijn.

Tabel.15.: Overzicht type ziektekostenverzekering bewoners Punda en Curaçao, Buurtmonitor 2009

---

9. Sociale kaart

Voor een beschrijving van dit onderdeel is gekeken naar de voorzieningen op wijkniveau, waaronder openbaar vervoer, maar ook de aanwezigheid van verschillende voorzieningen zoals een medisch centrum, bibliotheek, sportfaciliteiten, scholen, winkelveorzieningen, etc.

Voorzieningen

In Punda bevinden zich de meeste en oudste historische koopmanshuizen, de meeste winkels, forten en tevens de oudste synagoge van het westelijk halfroond. Punda is de residentie van de landsregering en de Staten van Curaçao. De kleurrijke gevels aan de Handelskade vormen het visitekaartje van Willemstad voor iedere toerist. Behalve de Handelskade zijn de Heerenstraat en Breedestraat voorname straten waar historische gebouwen met mooie pittoreske gevels staan. Via de pontonbrug, de Koningin Emmabrug, bereiken cruisetoeristen de terrassen aan de Handelskade en het achterliggende winkelgebied. Ten noorden van het Waaigat ligt de Wilhelminabrug die Punda en Scharloo aan elkaar verbindt voor het autoverkeer. Enkele jaren geleden is er een nieuwe voetgangersbrug aangelegd de Leonard B. Smith brug, die loopt in het verlengde van het Martiem Museum op de kop van Scharloo, van en naar de Heerenstraat in Punda.

De Breedestraat vormt van oudsher de grens tussen het uit 1635 daterende Fort Amsterdam en de erachter gelegen voormalige ommuurde stad. Het hart van de wijk wordt gevormd door winkelstraten, enkele pleinen en een groot aantal smalle, loodrecht op elkaar staande straatjes en steegjes.

Mundo Bizarro te Pietermaai

Punda verloor in de loop der jaren grotendeels zijn woonfunctie en werd een wijk van winkels, banken, kantoren en overheidsinstellingen, waaronder het Hof van Justitie en de Raad van Ministers. Bezienswaardigheden betreffen: de Handelskade met het schitterende Penhagebouw; de Miké Israël-Emanuel Synagoge in de Hanchi Snoa, de oudste nog in gebruik zijnde joodse gebedsplaats in de Nieuwe Wereld; de drijvende markt met de Venezolaanse barkjes met verse groente en fruit; de vele standbeelden en gedenkplaten, en niet te vergeten Fort Amsterdam, oftewel het paleis van de gouverneur van Curaçao inclusief de protestantse Fortkerk. Langs de Waterfortstraat is het Waterfort met de boogjes gehuisvest, daarin zijn diverse restaurants te vinden.

Pietermaai is van oudsher een kleurige en levendige wijk. Pietermaai telde lange tijd verschillende kleine winkels waar kruidenierswaren verkocht werden, een winkel met in die tijd schaarse Hollandse producten, een consumptie-ijsfabriek, bakkerijen en een meubelmakkerij. Al deze zaken bestaan niet meer in deze buurt, daarvoor in de plaats is nieuwe handel gekomen in de vorm van onder meer kantoren en horecagelegenheden.

In de Nieuwstraat is een aantal relatief nieuwe uitgangsheugenheden gevestigd, waaronder het populaire Mundo Bizarro en De Nachtwacht. Door restauraties van panden in de laatste jaren heeft Pietermaai-smal, het gedeelte van Pietermaai ingeklemd tussen de Theaterstraat en het Johan van Walbeekplein, zich ontwikkeld als een studentenbuurt, waar overwegend Nederlandse stagiaires hun intrek hebben gevonden. Een aantal jaren geleden werd de naam van een deel van de Pietermaaiweg gewijzigd in Kaya Wilson (Papa) Godett, ter herinnering aan de man die een belangrijke rol heeft gespeeld in de gebeurtenissen rond 30 mei 1969, toen de binnenstad forse schade opliep als gevolg van de rellen. Ondanks de diverse uitgevoerde restauraties zijn er nog steeds vele leegstande panden aanwezig in dit gebied, die gelegen zijn aan weerszijde van Kaya Wilson (Papa) Godett.

In Punda, op de grens met Pietermaai is eveneens het Curaçaose Toeristen Bureau (CTB) gevestigd, nabij de Curaçaose Kamer van Koophandel en Nijverheid. In dit gedeeltelijk van Pietermaai tot aan Punda bevinden zich overwegend kantoorpanden en een cafe-pand langs de Pietermaaiweg. Aan de kant van de Ruyterkade is detailhandel, horeca en tevens ook een bekende supermarkt, en niet te vergeten de oude “Marshe” waar de lokale bevolking en toeristen genieten van krioyo maaltijden.

Oude marktplaats waar dagelijks krioyo maaltijden worden geserveerd

Tabel 17: overzicht voorzieningen in Punda

type voorziening	situatie omschrijving
Transport	In Punda ligt het grote busstation waar vandaan alle kleine en grote bussen vertrekken naar de westelijk gelegen wijken van het eiland. Het busstation is onlangs gerenoveerd.
Winkels en bedrijven	Punda is, naast Orobanda, het grootste winkelgebied van het eiland. Er is een breed scala aan detailhandel die zich niet alleen richt op de lokale bevolking maar ook sterk op de toeristische markt. Er zijn vele kleding- schoenen, en speciaalzaken waaronder juweliers en parfumeries.
Restaurant / bar	Er zijn diverse café's, restaurants met terrasjes in Punda, variërend van fastfood (Mc. Donalds, Kentucky en Pizzahut), eetcafé's en gespecialiseerde restaurants met Japanse, Oosterse, Nederlandse, Chinese en wereldkeuken. Een unieke plek is de Marshe Bieu, een grote openlucht keuken waar kriojo Curacaos eten verkrijgbaar.
Medisch	Er zijn 4 botica's in Punda, een tandarts en een huisarts.
Kerk	In Pietermaai staat een grote katholieke kerk, die sinds 1958 bekend is als de Kathedraal van Pietermaai.

Sociale Kaart

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van organisaties en instellingen die in Punda gevestigd zijn. Deze organisaties worden geordend in 5 categorieën: wonen, werken, weten, welzijn en zorg.

Tabel 18: overzicht Sociale Kaart in Punda

Categorie	Omschrijving	Informatie
Wonen	naam organisatie	Fundashon pa Konsumido
	adres organisatie	De Ruyterkade 53
	tel. organisatie	4626666
	contactpersoon	
	omschrijving	Consumentenbond, onafhankelijke organisatie die de consument bijstaat in economische, juridische en sociale zin.

Vervolg tabel 18: overzicht Sociale Kaart in Punda

Categorie	Omschrijving	Informatie
Wonen	naam organisatie	Fundashon pa Konsumido
	adres organisatie tel. organisatie contactpersoon omschrijving	De Ruyterkade 53 4626666 Consumentenbond, onafhankelijke organisatie die de consument bijstaat in economische, juridische en sociale zin.
Werken	naam organisatie	Kas di Bario Punda (voorheen Ban Kas Bek Punda)
	adres organisatie tel. organisatie contactpersoon omschrijving	Nieuwe Markt 1e verdieping 4658053 Wijkkantoor van de Dienst Werk en Inkomen
	naam organisatie	Kamer van Koophandel en Nijverheid
	adres organisatie tel. organisatie contactpersoon omschrijving	Kaya Junior Salas 1 4611451 Ondersteunt bedrijven en stichtingen bij het ondernemerschap
Weten	naam organisatie	Rooms Katholiek Centraal Schoolbestuur
	adres organisatie tel. organisatie contactpersoon omschrijving	Julianaplein 23 4652212 Schoolbestuur van alle katholieke scholen op het eiland.
	naam organisatie	Stichting Onderhoud Schoolgebouwen
	adres organisatie tel. organisatie contactpersoon omschrijving	Julianaplein 23b 4614029 dhr. W. Juliana stichting belast met het wegwerken van achterstallig onderhoud bij schoolgebouwe
	naam organisatie	St. Albertus College
	adres organisatie tel. organisatie contactpersoon omschrijving	Kaya jonge Wacht 4-8 4616550 school voor funderend onderwijs, ressorterend onder het RK-schoolbestuur
Welzijn	naam organisatie	Frater Aurelio SBO
	adres organisatie tel. organisatie contactpersoon omschrijving	Kaya Zusternan di Schijndel z/n 4653789 school voor SBO, ressorterend onder het RK-schoolbestuur
	naam organisatie	Academy Hotel Curaçao
	adres organisatie tel. organisatie contactpersoon omschrijving	Prinsenstraat 80 4619319 trainingscentrum voor het opleiden en trainen van horeca- en hotelpersoneel
	naam organisatie	Curaçao Hospitality en Tourism Association (CHATA)
	adres organisatie tel. organisatie contactpersoon omschrijving	Kaya Junior Salas 1 4651005 organisatie die de toerisme en hotelsector ondersteunt.

Vervolg tabel 18: overzicht Sociale Kaart in Punda

Categorie	Omschrijving	Informatie
Welzijn	naam organisatie	Fundashon Plataforma Punda
	adres organisatie	Julianaplein 34
	tel. organisatie	4612164
	contactpersoon	
	omschrijving	belangenorganisatie voor bewoners in Punda
	naam organisatie	Nationaal Archeologische en Antropologisch Museum (NAAM)
	adres organisatie	Johan van Walbeeckplein 13
	tel. organisatie	46219333 / 344
	contactpersoon	Dhr. R. Ansano
	omschrijving	Museum en centrum dat zich sterk maakt in het beheren van culturele hulpbronnen
	naam organisatie	Movimento Katoliko Pietermaai (MOKAPI)
	adres organisatie	Julianaplein 34
	tel. organisatie	5654515
	contactpersoon	
	omschrijving	buurtorganisatie voor Punda en Pietermaai
Zorg	naam organisatie	Huize Stella Maris
	adres organisatie	Pietermaai 152
	tel. organisatie	4612225
	contactpersoon	
	omschrijving	onderdeel van stichting thuislozenzorg Curaçao, vangt dakloze mannen ouder dan 30 jaar op die een alcohol of psychiatrisch probleem hebben.

---

10. Wijkontwikkelingen

Actuele ontwikkelingen

Door de aanpak van stadsvernieuwing in de periode 1989-2011 heeft Punda een grote ontwikkeling doorgemaakt, waarbij veel aandacht is besteed aan onderhoud en herinrichting van de weginfrastructuur, vernieuwing van de ondergrondse infrastructuur, waaronder kabels, leidingen en riolering. In beperkte mate zijn er ook momenten gerestaureerd en herstelwerkzaamheden uitgevoerd om zowel de woonsituatie als toeristenfunctie te stimuleren. De unieke verzameling monumenten en de oorspronkelijke stedenbouwkundige structuur is een hoog gewaardeerde kwaliteit van Punda. In 1997 is Willemstad als locatie toegevoegd aan de Wereld-erfgoedlijst van UNESCO. Punda en Otrobanda zijn officieel erkend door UNESCO vanwege hun bijzondere geschiedenis, stedenbouwkundige structuur en architectuur.

Het gebied Punda is geen typisch woongebied, zoals traditiegetrouw de meeste buitenwijken op het eiland. Punda, is traditioneel het hart, het oudste deel van Willemstad, een gebied waar slechts weinig woon- en sociaal-maatschappelijke functies, zoals bijvoorbeeld scholen, voorkomen. Als stadscentrum is Punda getransformeerd in een gebied waar overwegend bestuurlijke, commerciële en kantoorfuncties voorkomen. Dit zijn centrumfuncties, gericht op de behoeftes van zowel de totale eilandelijke bevolking als de buitenlandse toeristen.

Ook in Pietermaai zijn diverse restauraties uitgevoerd door particuliere organisaties, waaronder het voormalige pand van de Algemene Openbare Bibliotheek gelegen aan het Johan Van Walbeekplein. Dit pand fungeert tegenwoordig als huisvesting van het Nationaal Archeologisch en Antropologisch Museum (NAAM). Tevens zijn er een aantal nieuwbouwprojecten gerealiseerd, waaronder nieuwe woonunits van de Fundashon Kas Popular (FKP) aan de Theaterstraat, De Ruyterkade en het Johan Van Walbeekplein.

De ambitie om de bereikbaarheid en de verblijfskwaliteit van de binnenstad te verhogen wordt bedreigd door het drukke autoverkeer. Daarom is er de afgelopen jaren intensief gewerkt aan het creëren van een nieuwe balans tussen de verkeers- versus de verblijfsfunctie van Punda. Het voetgangersgebied is uitgebreid en de verkeerscirculatie is gewijzigd door de realisatie van een stelsel van éénrichtingsstraten. Een goed voorbeeld betreft het herinrichtingsproject van de Columbusstraat. Deze straat is afgesloten voor het gemotoriseerd verkeer en aantrekkelijk gemaakt voor voetgangers door deze te herinrichten als een openlucht passage. De verblijfskwaliteit van de openbare ruimte voor met name lokale voetgangers en toeristen is verhoogd, door uitvoering van diverse herinrichtingen aan de weginfrastructuur. Verbeteringen aan de weginfrastructuur zijn o.a. aangebracht aan Plasa Gouverneur Cola Debrot, Plasa di Flor, Plasa Piar, Mr. Dr. M.F. Da Costa Gomezplein, Gouvernementsplein, I.H. (Sha) i Lio Caprileskade, Keukenstraat, Handelskade, Plasa Jojo Correa, Heerenstraat, Madurostraat, De Ruyterkade, Theaterstraat, Fuikstraat, Nieuwstraat, het busstation Punda, Pietermaai-plein en Hanchi Vi Coco.

Bij het Pietermaaiplein is door een particuliere investeerder een parkeergarage gebouwd op overheidsgrond. Het betaald straatparkeren is geprofesionaliseerd door middel van de uitbesteding van het beheer van openbare parkeerplaatsen aan een particulier. Als concrete maatregel is in 2010 het betaald straatparkeren in Punda opnieuw geïntroduceerd, na een afwezigheid van circa zes jaar, onder particulier beheer van Parking Authority Curaçao (PAC). Momenteel wordt door dezelfde investeerder van de parkeergarage een stadshotel gebouwd op Marichi. Het invoeren heeft absoluut invloed gehad, het autoverkeer naar Punda is afgenomen, mensen lijken de voorkeur te geven aan het doen van hun inkopen op andere plekken waar ze geen parkeergeld hoeven te betalen.

Parkeergarage met winkelvoorzieningen

Problemen / behoeftes

Uit recent afgeronde studies, overheidsplannen en de Buurtmonitor is een aantal concrete behoeftes en wensen geïnventariseerd. In overleg met stakeholders, vertegenwoordigers van wijkorganisaties en sleutelinformanten is een aantal conclusies getrokken²¹.

Bereikbaarheid & verkeerscirculatie

- De Theaterstraat is feitelijk de enige toegangsweg tot het centrum van Punda. De weg heeft geen prioriteit ten opzichte van aansluitende wegen. Het gevolg is de nodige bereikbaarheidsproblemen.
- De nieuwe parkeergarage aan het Pietermaaiplein zorgt voor extra parkeer-capaciteit, maar leidt anderzijds tot mogelijke bereikbaarheidsproblemen bij het in grote getale uitrijden aan het eind van een werkdag. Het verkeer wordt bovendien richting centrum (Breedestraat – Handelskade) geleid. Dit is ongewenst gelet op de aanwezigheid van kwetsbare verkeersdeelnemers (o.a. voetgangers).
- Het ingestelde éénrichtingsverkeer door de Waterfortstraat – Plaza Piar zorgt

²¹Eilandgebied Curacao (2011), Mobiliteitsvisie Binnenstad Willemstad. Binnenstad Willemstad: voor iedereen bereikbaar, Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting, Curaçao.

-
- eveneens voor extra verkeersdruk op de Handelskade en Sha Caprileskade.
  - Zoekverkeer, parkeren en laden & lossen, zorgt voor het nodige oponthoud in de Breedestraat.
  - Rondom de markt vinden vaak verkeersopstoppen plaats als gevolg van chauffeurs die op zoek zijn naar een parkeerplaats, die aan het flannren zijn en/of het busverkeer van ABC dat door deze straat passeert.
  - In- en uitstappen op ongeëigende plaatsen leidt tot problemen in de doorstroming op de Sha Caprileskade.

Verkeersveiligheid

- Pietermaaiweg – Kaya Wilson (Papa) Godett wordt als onveilig ervaren. De huidige inrichting lokt hoge snelheden uit van het autoverkeer.
- Tussen het grote gratis parkeerterrein aan het Waaigat en het centrum van Punda is geen goede, directe looproute meer beschikbaar. De loopbrug is enkele jaren geleden weggehaald en er is geen alternatief voor in de plaats gekomen.
- Punda kent een fijnmazig netwerk van straten en stegen. De kwaliteit, o.a. ten aanzien van sociale veiligheid en onderhoud, is onvoldoende om optimale benutting mogelijk te maken.

Openbaar Vervoer

- De voorrangssituatie bij het verlaten van het busstation Punda is zodanig, dat de kleine bussen die het busstation verlaten voorrang hebben op de bussen van ABC. Dit leidt tot vertraging in het vervoer van reizigers door de bussen van ABC.
- De capaciteit van het busstation van Punda is onvoldoende.

Laden & lossen

- De vuilophaal door het centrum van Punda (o.a. Breedestraat, Handelskade etc) zorgt voor veel oponthoud van het verkeer.
- Er zijn bijna geen alternatieve routes voor bevoorrading van winkels e.d. en de bestaande route is niet altijd toereikend voor alle soorten van bevoorrading. De bevoorrading van het centrum van Punda vind plaats via Sha Caprileskade – Keukenstraat – Hanchi Snoa. Dit is de enige route door het centrum van Punda, die nog openstaat voor bevoorradend verkeer. De straten/ stegen zijn echter zeer smal en niet geschikt voor grotere voertuigen.

Uitdagingen 2010 - 2020 (en verder)

- Er dienen meer bewoners, werknemers en bezoekers in de binnenstad en in het bijzonder in Punda te worden ondergebracht.
- Een toestroom van extra mensen betekent uiteraard een toename van de vraag naar verkeer. Ruimtelijke en verkeerskundige afstemming blijft noodzakelijk en vraagt om een integrale benadering voor oplossingen.

Kansen benutten voor duurzame mobiliteit

- Een impuls in de ontwikkeling naar duurzame mobiliteit in Punda heeft uitstralingseffecten naar de hele stad en het eiland. Het heeft een verbeterd woon- en leefklimaat tot gevolg.
- De mobiliteitsvraag wordt zo duurzaam mogelijk ingevuld, te weten:
  - o “Clean Use” – schoon gebruik van verkeer, vervoer en logistiek
  - o “Clean Vehicles” – het stimuleren van zuinige en efficiënte voertuigen
  - o “Clean Fuels” – het stimuleren van het gebruik van biobrandstoffen en groene stroom voor elektrisch vervoer

Helden / Baluartenan

Omdat Punda van huis uit geen sterke woonfunctie heeft gekend, zijn er geen beroemde of bekende buurtbewoners aangemerkt als baluarte. De baluartes van Punda zijn vooral te vinden in de ondernemers die op de een of andere manier een rol hebben gespeeld in de ontwikkeling van dit stadsdeel. Charles Gomes Casseres noemt een aantal belangrijk mensen, met name uit de jaren 30, in zijn boek: *Punda Punda, zijn mensen en winkels in de jaren dertig van de vorige eeuw*. Enkelen hiervan zijn:

Shon A.D. Capriles: Ondernemer die vooral bekend was als Shon Bambam. Was eigenaar van de winkel La Primavera in de Heerenstraat, waar hij een breed assortiment verkocht van herenkleding, wollen stoffen, Firestone banden tot en met zware metalen koffers.

Prospero Moron: Luisterde naar de bijnaam Shon Pópo. Vader van de eigenaar (Fechi Moron) van bioscoop Salon Habana, het latere Cinelandia. Speelde een prominente rol bij de filmselectie en het verwelkomen van alle bezoekers.

Shon Chòchi Muskus: Eigenaar van ijzerwarenwinkel El Ancora, de grootste hardware zaak van die tijd.

Mozes Michael Pinedo: Beter bekend als Shon Momon, publiceerde het eerste dagblad van Curaçao: Boletín Comercial. Hij vervulde het uitgeverschap, was directeur en tevens hoofdredacteur van dit geheel in het Spaans geschreven dagblad, wat lange tijd de enige krant van Curaçao bleef.

Bijlage 1: Profiel van zone Punda

	Curaçao 1992 Census CBS	Curaçao 2001 Census CBS	Punda 1992 Census CBS	Punda 2001 Census CBS	Punda 2009 Buurt- monitor
Bevolking	144097	130627	401	252	
Sexratio *	111	116	87	81	119
Jongeren % (0-14 jaar)	25.9	23.6	17	12	10.1
Personen % (15-65 jaar)	66	65.6	69	71	79.8
Ouderen % (65-plussers)	8.1	10.8	14	17	10.1
Katholieken %	81.3	80.1	78	93	
Onkerkelijk %	5.1	4.6	8.2	1.6	
Papiamentstalige Huishoudens %	83.3	80.8	70	73	
Allochtonen %	12.5	15.8	29.7	31.3	46.8
Vertrekplannen %		6.2		4.0	
Tienermoeders (15-19jr) %	7.0	7.3			
Schoolparticipatie 15-19 jaar %	72.5	81.5	62.5	64.3	
Schoolparticipatie 0-3 jaar	35.2	42.4		33.3	
13-14-15 jaar op basisschool %	26.2	19.2			
Hoog opgeleiden/100 laag opgeleiden **	23.1	38.3	16.3	28.0	
Dropout %	45.3	45.2	51.1		
Analfabeten %	3.9	3.6	8.9	9.1	
Schoolbussers %	11.4	12.4	3.7	12.1	
Gem. Inkomen werkende		2646		2480	
Gem. Huishoudinkomen		3701		2382	
Werkloos %	16.9	15.8	17.3	28.9	
Jeugdwerkloosheid %	32.7	33.7	31.7	?	
Langdurig werkloos %		49.1		53.6	
Economische afhankelijkheid	179	182	154	265	

* Aantal vrouwen op 100 mannen

** Aantal hoog opgeleiden personen per 100 laag opgeleide personen

---

Bijlage 2: Geraadpleegde informanten

Dit buurtprofiel is tot stand gekomen dankzij de inzet en waardevolle bijdrage van velen. Speciale dank gaat uit naar de wijkvertegenwoordigers en alle bewoners die tijdens verschillende bijeenkomsten zeer veel informatie hebben aangeleverd:

- alle betrokken bewoners van Punda
- dhr. Raymond Merien
- informatie overheidsdiensten verwerkt in rapportage :
  - o Secretariaat Stadsvernieuwing (SSv)
  - o Dienst Riumtelijke Ontwikkeling (DROV)
  - o DOW (Dienst Openbare Werken)
- informatie stakeholders verwerkt in rapportage :
  - o Curaçao Tourist Board (CTB)
  - o Curaçao Hospitality and Tourism Association (CHATA)
  - o Afdeling Openbaar Vervoer
  - o Autobusbedrijf Curaçao (ABC)
  - o Vereniging Veilig Verkeer Curaçao
  - o Downtown Management Organisation – Punda (DMO)
  - o Plataforma Punda
  - o Brandweer Curaçao

Bijlage 3: Literatuurlijst

Brenneker, P. (1969-1975) *Sambumbu: volkskunde van Curaçao, Aruba en Bonaire*. Curaçao 1969-1975, Volume 1-10

Buddingh, B. (1994), *Van Punt en Snoa. Ontstaan en groei van Willemstad, Curaçao vanaf 1634, De Willemstad tussen 1700 en 1732 en de bouwgeschiedenis van de synagoge Mikve Israel-Emanuel 1730-1732*, Den Bosch.

Casseres, C. (2004), *Punda Punda, zijn mensen en winkels in de jaren dertig van de vorige eeuw*, Curaçao.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2002), *Censusatlas 2001, Curacao*, Nederlandse Antillen

Centraal Bureau voor de Statistiek (2010), *Resultaten Arbeidskrachten-onderzoek Curacao 2009*, Curaçao

Coomans, H. E. e.a. (redactie), (1990), *Building up the future from the past. Studies on the Architecture and Historic Monuments in the Dutch Caribbean*, UNA Publications 34, De Walburg Pers, Zutphen.

Dienst Cultuur en Educatie (1994), *Nieuw beleid: Project wijkbeheer en vernieuwing*, Curaçao

Dienst Cultuur en Educatie (2000), *Samenwerken aan Integrale Wijkaanpak*, Curaçao

Directie Kultureel Educatieve Zaken (KEZ) / Eilandgebied Curaçao (1996) *Cultureel Educatief Wijkbeleid Curacao 1997-2000*, Curaçao

Eilandgebied Curacao (1995), *Bereikbaarheidsplan Binnenstad Willemstad. Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting*, Curaçao.

Eilandgebied Curacao (2011), *Mobiliteitsvisie Binnenstad Willemstad. Binnenstad Willemstad: voor iedereen bereikbaar*, Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting, Curaçao.

Eilandgebied Curacao (2000), *Plan di Monumento 2000+*. Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting, Curaçao.

Eilandgebied Curacao (2002), *Stedelijk Ontwikkelingsplan [SOP] Binnenstad Willemstad 2001-2005. Integrale visie op het samenhang ontwikkelen van de ruimtelijke, economische en sociale pijlers voor de binnenstad van Willemstad*, Secretariaat Stadsvernieuwing, Curaçao.

Eilandgebied Curacao (2011), *Stedelijk Ontwikkelingsplan [SOP] Binnenstad Willemstad 2011-2014 (Concept)*, Secretariaat Stadsvernieuwing, Curaçao.

Eilandgebied Curacao (2008), *Stedenbouwkundig Plan Pietermaai Smal. Ontwikkeling Pietermaai*, Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting, Curaçao.

Dutch Dream (2008), *Stadsgids Willemstad*, Curaçao.

Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (2003), *Ruimte voor de jeugd; een inventarisatie onderzoek naar bestaande faciliteiten voor kinderen en jongeren in verschillende wijken van Curaçao*, Curaçao

Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (2005), *Hóben aktivo, foko di positivismo, aktivitat pa hubentut den bario; een pilotprogramma naschoolse activiteiten voor jongeren op Curaçao*, Curaçao

Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (2010), *Jong & Moeder. Een inventariserend onderzoek naar de situatie van tienermoeders op de Nederlandse Antillen, FAJ in samenwerking met SIFMA, in opdracht van Samenwerkende Fondsen Aruba en Nederlandse Antillen*, Curaçao/ Sint Maarten

---

Grupo di trabou IPK/ UNA (1993), *Kultura, base pa desaroyo propio di Korsou. Nota di diskushon pa e seminario 20-21 di mart 1993*, Curaçao

Hartog, J. (1961), *Curaçao Van Kolonie tot Autonomie. Deel I* (tot 1816), Aruba.

Hartog, J. (1961), *Curaçao Van Kolonie tot Autonomie. Deel II* (na 1816), Aruba.

Hartog, J. (1997), *De fortén, verdedigingswerken en geschutstellingen van Curaçao en Bonaire, Van Walbeeck tot Wouters 1634-1942*, Zaltbommel.

Kultura propio (1996), *Barionan, base pa un nashon*, Curaçao

Leue, H. (1993), *Hende ta sostenè lok'e e mes a yuda krea!*, Curaçao

Martijn, S. "Yapi" (1994), *Kòrsou Musikal. Un dokumentashon di nos historia musikal popular entre 1930 i 1989. 1e Tomo Dèkada 30, 40 i 50*. Kòrsou

Martina, C. (1995), *Buurtcentrum een van de mechanismen voor de ontwikkeling van de buurtbewoners*, Curaçao

Merien, R. (2003), *Muhenan tempu di Hanchi Punda. Un obra theatral skribi dor di señor Raymond Merien*, Curaçao

Ozinga, M. (1959), *De Monumenten van Curaçao in woord en beeld. Uitgegeven door de Stichting Monumentenzorg Curacao*, Curaçao

Römer, R. (1991), *De Sociale Geschiedenis van Willemstad. Haar wijken en hun bewoners. UNA-Cahier nr 35*, Curaçao

Victorina, A. (2010), *Afstudeerrapport. Onderdeel: hoofdstuk 3 topografische ontwikkeling van Willemstad, Nationaal Archeologisch en Antropologisch Museum [NAAM]*, Curaçao

Wallée, M. (2010), *Mapa Kultural di Kòrsou*, Het Startbureau Foundation, Curaçao

---

Colofon

Buurtprofiel Punda

Teksten:

Indigo Blue consult

In opdracht van:

Ministerie SOAW

Foto's:

Tysa Photography

Ariadne Faries

Grafische vormgeving:

Ariadne Faries

Print/Distributie:

Ministerie SOAW

Informatie:

Ministerie SOAW

Sector Familie en Jeugd

Apna gebouw 5e verdieping

Tel: 466 93 43

MINISTERIE VAN
**SOCIALE ONTWIKKELING, ARBEID
EN WELZIJN**